

УДК 72 03

Апостолова М.В.¹, Жаданова К.Ф.²

¹ студ. гр. БАД-115 ЗНТУ

² канд. техн. наук, доц. ЗНТУ

САДИБА ПОПОВА У ВАСИЛІВЦІ – УНІКАЛЬНА ПАМ'ЯТКА ЦЕГЛЯНОЇ АРХІТЕКТУРИ КІНЦЯ ХІХ СТ.

Актуальність проблеми. Приводиться аналіз особливостей цегляного стилю будівель садиби Попових у Василівці, яка являє собою унікальну пам'ятку архітектури Південно-Східної України кінця ХІХ ст., та обговорюються питання, які пов'язані з авторством проектів окремих будівель садиби.

Метою роботи є дослідження нових даних про муровану архітектуру садиби Попових та обговорення питань, пов'язаних з авторством проєктів її будівель.

Виклад основного матеріалу. Садиба була зведена в період пишного розквіту стилю еклектики, яка декларує поєднання в одному образі стилів різних епох і народів.

Найбільший у Східній Європі садибний комплекс, складався з панського будинку - великого двоповерхового палацу з п'ятьма вежами, двох флігелів для гостей і одного для прислуги, будівель оглядової вежі, каретної, стайні і безлічі дрібних хазяйських будівель. Будівництво комплексу забезпечували три місцевих цегельних заводи, що випускали продукцію з особливим клеймом - буквою «П». Виразність і пластика нетинькованої поверхні стіни досягалася застосуванням цегли різного кольору (червоного і жовтого) і різної форми (звичайного і лекального).

До наших днів садиба дійшла в сильно постраждалому вигляді. Практично повністю втрачено панський палац, від якого зберіглася лише одна вежа. Решта будівель садиби хоч і зберегли свою цілісність, але гостро потребують реставрації. Дивовижної якості і краси цегляна кладка поступово приходить в непридатність, зникає унікальний пам'ятник архітектури і культури. Зараз на території садиби діє історико-архітектурний музей-заповідник «Садиба Попова».

Середньовічні замки зазвичай зводилися на височинах. Садиба Попова розташовувалася на високому пагорбі берега річки Кара-Чекрак. Замок не уявити без огорожі у вигляді фортечних стін і веж. Міць і неприступність стіні надають вузькі, схожі на бійниці вікна і завершення її у вигляді дворонх зубців з бійницями, що закінчуються на зразок хвоста ластівки.

Садибний будинок замку Попова мав складний план розмірами 42 х 45 м. з численними виступами. Архітектуру палацу відносять до мавританського стилю, що поєднує в собі елементи християнської та арабомусульманської культур. Розпізнавальними знаками стилю в садибному палаці є стрілочасті арки, вежі, що завершуються або зубчастими карнизами - подобу мінарету, або конічними куполами, легкі аркади на тонких колонах, візерункові фризи.

Відомо, що зведенням садиби в 1889-1894 рр. займався архітектор Олександр Наумович Агєєнко, вихованець С. Петербурзького Будівельного Училища. До 50-річного ювілею навчального закладу (1842-1892 рр.) його випускником, відомим архітектором Г.В. Барановським в 1892 р. був виданий ювілейний збірник про діяльність колишніх вихованців ІЦІ. У статті, присвяченій О.Н. Агєєнко, наводяться деякі біографічні відомості, список робіт архітектора, в тому числі його головне дітище - згадана вище садиба, іменована там замком Попова. Ім'я архітектора О.Н. Агєєнко, як автора будівель в Укра-

їні та Росії, згадує також авторитетний словник відомого мистецтвознавця М.П. Собко.

У місцевій пресі періодично з'являються публікації, які стверджують, що О.Н. Агеєнко був лише виконавцем робіт (виконробом) при будівництві садиби, авторами же проектів окремих будівель садиби були зовсім інші особи. В якості можливих авторів проекту стайні називають Миколу Леонтієвича Бенуа або його сина Леонтія Миколайовича. З іноземців згадуються Стюнкль, Лангобарді, Бенц.

Висновки. Основоположною тезою в міркуванні на тему авторства будівель садиби є твердження Барановського, що О.Н. Агеєнко за власним проектом побудував панський будинок. Німецькому письменнику І.В. Гете належать слова: «Архітектура - це оніміла музика». Якщо це так, то комплекс садиби можна порівняти з оркестром, в злагодженій грі якого не фальшивить жоден інструмент, де не дисонує жоден звук. Безумовно, це творчий задум одного автора. На мій погляд, цим автором є архітектор О.Н. Агеєнко.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1.Барановский Г.В. Юбилейный сборник сведений о деятельности бывших воспитанников ИГИ (Строительного Училища).1842 – 1892. / Г.В. Барановский. – С. Пб.: 1893 – 400 с.

2.Собко Н.П. Словарь русских художников: ваятелей, живописцев, зодчих с древнейших времен до наших дней (XI – XIX вв.) Том 1, вып. 1. / Н.П. Собко. – С. Пб.: Тип. М.М. Слюсаревича,1893 – 350 с.

3.Китнер Ю.И. Архитектор И.С. Китнер / Ю.И. Китнер // Архитектурное наследство. – 1976. – №25 – С. 154–175.